

การเลี้ยง ไส้เดือน

เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์

โดย

อาจารย์ ดร.ประภาพร ชุติลิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวารีย์ ศรีปุณ:

อาจารย์ ดร.อนัญญา โพธิ์ประดิษฐ์

อาจารย์ ดร.สุนทรี่ จินธรรม

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โครงการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

หมู่ที่ 6 บ้านทับพริก ตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

“พระสังกัจจายน์ศักดิ์สิทธิ์ แหล่งผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เมืองของดีบ้านทับพริก”

บ้านทับพริก หมู่ที่ 6 เป็นชุมชนแนวตะเข็บชายแดน อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2503 ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 กำนันตำบลทับพริกมีความเห็นว่าพื้นที่และประชากรของบ้านทับพริก หมู่ 2 มีอยู่จำนวนมาก ซึ่งเป็นการลำบากต่อการปกครอง เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านเป็นพื้นที่ติดกับชายแดนกัมพูชาจึงได้เสนอให้มีการจัดตั้งหมู่บ้านเพิ่มเติม โดยแยกหมู่ 6 ออกจากหมู่ 2 และให้ชื่อบ้าน หมู่ 6 ว่า ”บ้านทับพริก”

ชุมชนแห่งนี้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีวิสาหกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อความยั่งยืนเป็นผู้รวบรวมผลผลิตปุ๋ยอินทรีย์และบรรจุหีบห่อเพื่อจัดจำหน่ายเป็นสินค้าชุมชนภายใต้เครื่องหมายการค้าเดียวกันแต่ในปัจจุบันปริมาณปุ๋ยที่ผลิตได้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดและชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรประกอบอาชีพทำไร่เป็นหลัก มีความต้องการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในการเกษตรของครัวเรือนช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีทางการเกษตร บางครัวเรือนคาดหวังว่าหากประสบผลสำเร็จจะสามารถใช้เป็นอาชีพเสริมรายได้ให้แก่ครัวเรือน

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกชุมชนบ้านทับพริก หมู่ที่ 6 ตำบลทับพริก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำนวน 10 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ทักษะด้านการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย
2. เพื่อพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ให้กับกลุ่มครัวเรือนที่เป็นเป้าหมาย
3. เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มครัวเรือนที่เป็นเป้าหมาย

ขั้นตอนการพัฒนาการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ บ้านทับพริก หมู่ที่ 6

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. สำรวจบริบทและจัดทำข้อมูลชุมชน (พ.ย. 2561 – ม.ค. 2562)
  - ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรประกอบอาชีพทำไร่
  - รายได้เฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมาย 6,800 บาท/เดือน
  - มีความต้องการเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในการเกษตรของครัวเรือนช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีทางการเกษตรรวมทั้งเป็นรายได้เสริม
2. วิเคราะห์ ประเมินความเป็นไปได้ในการส่งเสริมและพัฒนา (ก.พ. 2562 – มี.ค. 2562)
3. รวบรวมจัดทำรายชื่อบุคคล ครัวเรือนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (เม.ย. 2562)
4. ประชุมครัวเรือนเป้าหมาย
  - จัดหาเครือข่ายวิทยากร/หน่วยงานสนับสนุน
  - อบรมเชิงปฏิบัติการ การทำบัญชีครัวเรือน
  - เติมทักษะ ความรู้ การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หลักสูตรพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ตามความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย
  - จัดทำตราผลิตภัณฑ์ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ (พ.ค. 2562)

5. - ตรวจเยี่ยม ติดตามประเมินผล

- จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการ (มิ.ย. 2562)

ผลสำเร็จของโครงการ

กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ ทักษะในการเลี้ยงไส้เดือน การพัฒนาอุปกรณ์การเลี้ยงไส้เดือนโดยใช้เทคโนโลยี และภูมิปัญญาพื้นบ้าน การเพิ่มช่องทางจำหน่ายปุ๋ยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงไส้เดือนคอนโดแบบพึ่งพาตนเอง เกิดเครือข่ายกับกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบ (มูลโค) สำหรับเลี้ยงไส้เดือน ระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2562 สามารถเก็บปุ๋ยมูลไส้เดือน ได้จำนวน 3 ครั้ง รวมประมาณ 100 กิโลกรัม นำไปใช้สำหรับการเกษตรในครัวเรือน 25% ของปุ๋ยที่เก็บได้ เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีส่วนที่เหลือ นำไปจำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ 35 บาท สมาชิกตกลงกันว่ารายได้ที่เกิดขึ้นยังไม่ปันส่วนให้ครัวเรือน แต่จะเก็บไว้ซื้อวัสดุที่จำเป็นในการเลี้ยงไส้เดือน เพื่อขยายปริมาณการผลิตให้มากขึ้น

แนวทางการต่อยอดโครงการในอนาคต

เมื่อกลุ่มเป้าหมายมีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นควรส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐานหรือเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เช่น การพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์จากไส้เดือน ในสูตรอื่นๆ ที่เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด เป็นต้น